МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра менеджменту

«Допущено до захисту»
«____» _____20___ р.

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

_____Наталія ВЕРНЮК

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

БАКАЛАВРА

«УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ФГ «ОБЕРІГ» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконала: студентка 3 курсу, 31к-м групи спеціальності 073 «Менеджмент»
ПАВЛЕНКО Анастасія Юріївна
Керівник: д.е.н., професор
КУСТРІЧ Лілія Олександрівна

Умань – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування економіки ефективне управління активами підприємства є одним із ключових чинників забезпечення його стабільного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та досягнення високих фінансових результатів. Раціональне формування, розміщення та використання активів визначає ефективність господарської діяльності підприємства, рівень його ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

Особливого значення проблема управління активами набуває для підприємств аграрного сектору економіки. Це зумовлено специфікою їх діяльності, яка характеризується сезонністю виробництва, значною залежністю від природно-кліматичних умов, тривалим виробничим циклом, а також високою капіталомісткістю основних засобів. У таких умовах ефективне управління активами дозволяє мінімізувати ризики, забезпечити безперервність виробничого процесу та підвищити результативність використання ресурсів.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення підходів до управління активами фермерських господарств в умовах нестабільного економічного середовища, зростання конкуренції на аграрному ринку, коливань цін на сільськогосподарську продукцію та ресурсні фактори. Раціоналізація структури активів, підвищення ефективності використання основних засобів, оптимізація оборотних активів та впровадження сучасних методів фінансового управління є необхідними умовами забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи є дослідження теоретичних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити теоретичні основи управління активами підприємства;

- проаналізувати структуру, динаміку та ефективність використання активів підприємства;

- визначити проблемні аспекти управління активами підприємства та розробити напрями удосконалення управління ними з урахуванням галузевих особливостей.

Об’єктом дослідження є процес управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області.

Предметом дослідження є система управління активами підприємства та напрями її удосконалення.

При проведенні дослідження використовувалися такі методи: аналізу та синтезу, порівняльний аналіз, економічний аналіз, SWOT-аналіз, графічний метод, метод економічного обґрунтування.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали статистичної та фінансової звітності ФГ «Оберіг», а також результати власних аналітичних розрахунків.

Практична значущість роботи полягає у можливості застосування запропонованих заходів щодо удосконалення управління активами у практичній діяльності фермерського господарства, що сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів, зміцненню фінансової стійкості та забезпеченню стабільного розвитку підприємства в умовах аграрного ринку.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки важливе значення для забезпечення стабільного функціонування підприємств має наявність достатнього обсягу економічних ресурсів та їх раціональне використання. Ефективність господарської діяльності підприємств значною мірою залежить від рівня забезпеченості ресурсами, структури майна та результативності використання наявного економічного потенціалу. Серед усіх видів економічних ресурсів особливе місце займають активи підприємства, які формують матеріальну основу його діяльності та забезпечують можливість здійснення виробничих, інвестиційних і фінансових процесів. Саме активи визначають ресурсні можливості підприємства, рівень його технічного оснащення та здатність здійснювати господарську діяльність у сучасних економічних умовах [1].

Значення активів у діяльності підприємства проявляється у тому, що вони формують його майновий потенціал та матеріально-технічну базу виробництва. Сукупність активів визначає можливості підприємства щодо виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг, а також реалізації інвестиційних та інноваційних проєктів. Наявність достатнього обсягу активів створює передумови для стабільного функціонування підприємства, забезпечує безперервність виробничого процесу та сприяє підвищенню його конкурентоспроможності на ринку [2].

Активи підприємства виступають одним із ключових елементів його економічного потенціалу. Вони характеризують сукупність ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємства та використовуються для здійснення господарської діяльності. Саме за допомогою активів підприємство здійснює виробництво продукції, формує доходи та забезпечує подальший розвиток. Таким чином, активи є матеріальною основою функціонування

підприємства та важливим чинником забезпечення його економічної результативності [3].

У науковій економічній літературі поняття «активи підприємства» розглядається як одна з базових економічних категорій. Різноманітність підходів до трактування цієї категорії зумовлена тим, що активи можуть розглядатися з позицій бухгалтерського обліку, фінансового менеджменту, економічного аналізу та загальної економічної теорії. Кожен із цих підходів акцентує увагу на певних аспектах сутності активів та їх ролі у діяльності підприємства [4].

Нормативне визначення активів наведене у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Відповідно до цього стандарту активами визнаються ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких у майбутньому, як очікується, призведе до отримання економічних вигід [5]. У цьому визначенні підкреслюється економічна сутність активів як ресурсів, що забезпечують надходження економічних вигід у майбутніх періодах.

У міжнародній практиці бухгалтерського обліку аналогічний підхід застосовується у межах міжнародних стандартів фінансової звітності, де активи також визначаються як ресурси, контрольовані підприємством, використання яких здатне забезпечити отримання економічних вигід у майбутньому [6].

У наукових дослідженнях активи підприємства розглядаються як сукупність економічних ресурсів, що використовуються у процесі господарської діяльності підприємства. З позиції фінансового менеджменту активи виступають об’єктами інвестування капіталу та формують виробничий потенціал підприємства [2]. З точки зору економічного аналізу активи розглядаються як економічні ресурси, ефективність використання яких визначає результати діяльності підприємства та рівень його фінансової стійкості [4].

З метою узагальнення основних наукових підходів до трактування поняття «активи підприємства» доцільно представити їх у вигляді таблиці.

Таблиця 1.1

Підходи науковців до визначення поняття «активи підприємства»

Автор	Визначення
І.О. Бланк [2]	Активи – це економічні ресурси підприємства, сформовані за рахунок інвестованого капіталу та призначені для використання у господарській діяльності з метою отримання прибутку
А.М. Поддєрьогін [1]	Активи підприємства – це майнові ресурси, сформовані за рахунок власного та залученого капіталу, що використовуються у процесі господарської діяльності
Г.В. Савицька [4]	Активи – це економічні ресурси підприємства, які контролюються ним і здатні приносити економічні вигоди у майбутньому
Ф.Ф. Бутинець [3]	Активи – це ресурси підприємства, використання яких у майбутньому забезпечить отримання економічних вигід

Аналіз наведених визначень свідчить про те, що більшість науковців розглядають активи підприємства як економічні ресурси, що перебувають у розпорядженні підприємства та використовуються у процесі його господарської діяльності. При цьому різні автори підкреслюють окремі аспекти цієї економічної категорії, зокрема інвестиційний характер активів, їх роль у формуванні виробничого потенціалу підприємства або здатність забезпечувати отримання економічних вигід у майбутніх періодах.

Узагальнюючи наукові підходи, можна визначити основні ознаки активів підприємства (табл. 1.2). До таких ознак належать: наявність контролю над ресурсом з боку підприємства, виникнення активу внаслідок минулих подій, використання ресурсу у господарській діяльності та здатність забезпечувати отримання економічних вигід у майбутніх періодах. Саме наявність цих ознак дозволяє віднести певні ресурси до складу активів підприємства.

Таблиця 1.2

Основні ознаки активів підприємства

Ознака	Характеристика
Контрольованість	підприємство має можливість використовувати ресурс
Наявність економічної вигоди	актив приносить дохід або економічний ефект
Виникнення внаслідок минулих подій	актив формується через здійснені господарські операції
Використання у діяльності	актив залучається до виробничих процесів
Вартісна оцінка	актив має грошову оцінку

Джерело: сформовано автором

Важливою характеристикою активів є їх участь у процесі господарської діяльності підприємства. У ході діяльності підприємства активи перебувають у постійному русі та змінюють свою форму. Так, грошові кошти використовуються для придбання матеріальних ресурсів, які у процесі виробництва перетворюються на готову продукцію. Після реалізації продукції підприємство знову отримує грошові кошти або дебіторську заборгованість. Такий процес безперервного руху ресурсів у економічній літературі отримав назву кругообігу активів підприємства [9] (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Кругообіг активів підприємства

Джерело: побудовано автором

Кругообіг активів забезпечує безперервність виробничого процесу та створює умови для формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Для більш повного розкриття економічної сутності активів підприємства та їх ролі у господарській діяльності доцільно розглянути їх класифікацію за різними ознаками. Класифікація активів має важливе значення для організації бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління ресурсами підприємства. Систематизація активів дозволяє більш повно оцінити їх склад, структуру та роль у господарській діяльності підприємства [10].

У науковій економічній літературі активи підприємства класифікуються за різними ознаками залежно від мети дослідження та специфіки діяльності підприємства. Найбільш поширеними критеріями класифікації є строк використання активів, їх участь у виробничому процесі, форма існування та рівень ліквідності [11].

Однією з найбільш поширених є класифікація активів за строком їх використання. Відповідно до цього критерію активи поділяються на необоротні та оборотні. Такий поділ використовується у фінансовій звітності підприємств та дозволяє оцінити структуру майна підприємства залежно від тривалості використання ресурсів у господарській діяльності [12].

Необоротні активи – це ресурси підприємства, які використовуються протягом тривалого періоду часу, як правило більше одного року, та поступово переносять свою вартість на створювану продукцію або послуги. До складу необоротних активів належать основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції та інші довгострокові ресурси підприємства [3].

Основні засоби становлять матеріальну основу виробничого потенціалу підприємства. До них належать будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби та інші матеріальні ресурси, які використовуються у процесі виробництва продукції або надання послуг. Саме основні засоби

забезпечують можливість здійснення виробничої діяльності підприємства та формують його виробничу інфраструктуру [8].

Важливим елементом необоротних активів є також нематеріальні активи, які включають результати інтелектуальної діяльності, програмне забезпечення, ліцензії, патенти, торговельні марки та інші об'єкти інтелектуальної власності. У сучасних умовах розвитку економіки роль нематеріальних активів постійно зростає, оскільки вони виступають важливим фактором інноваційного розвитку підприємств та формування їх конкурентних переваг [13].

На відміну від необоротних активів, оборотні активи використовуються підприємством протягом одного виробничого циклу або одного року. Вони повністю споживаються у процесі виробництва або реалізації продукції та постійно змінюють свою форму у процесі господарської діяльності підприємства [17].

До складу оборотних активів належать виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість та грошові кошти. Виробничі запаси включають сировину, матеріали, паливо, запасні частини та інші ресурси, які використовуються у процесі виробництва продукції [17].

Незавершене виробництво являє собою продукцію, що перебуває на різних стадіях виробничого процесу та ще не є готовою до реалізації. Готова продукція – це продукція, яка повністю завершена у виробництві та готова до продажу споживачам [18].

Грошові кошти та дебіторська заборгованість становлять фінансову складову оборотних активів підприємства. Грошові кошти забезпечують можливість здійснення поточних розрахунків і виконання фінансових зобов'язань підприємства, тоді як дебіторська заборгованість відображає суму коштів, що повинні надійти підприємству від його контрагентів [19].

Загальну класифікацію активів підприємства доцільно представити у вигляді схеми (рис. 1.2).

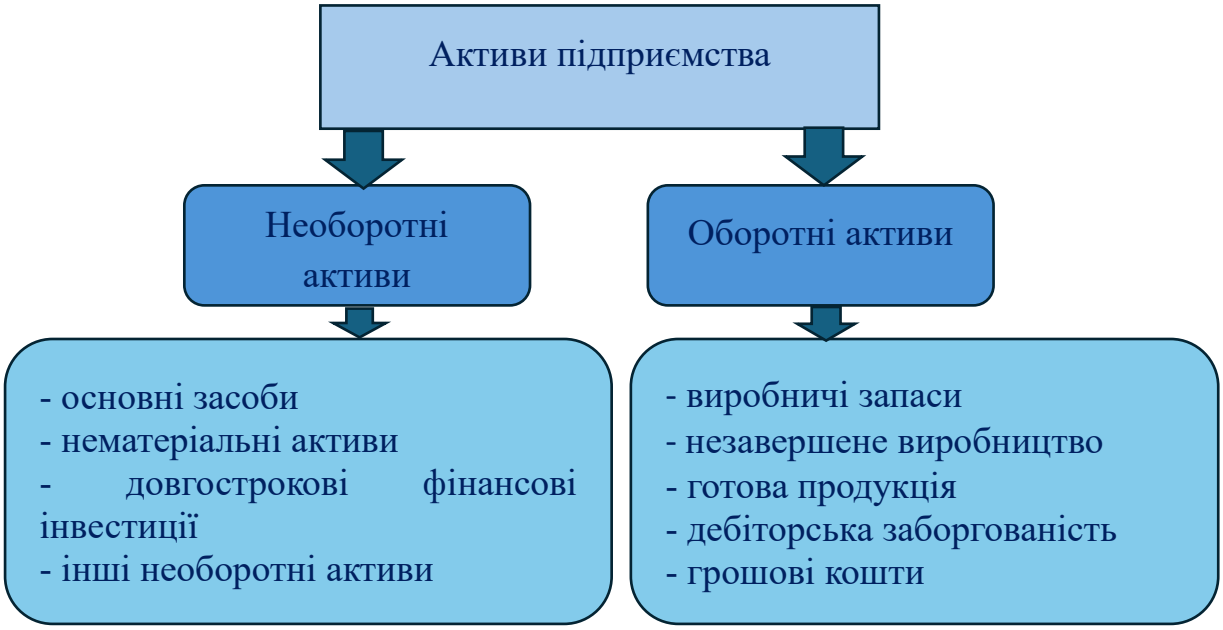

Рис. 1.2. Класифікація активів підприємства

Джерело: побудовано автором

Представлена класифікація дозволяє систематизувати активи підприємства та більш повно оцінити їх роль у забезпеченні господарської діяльності. Вона є основою для подальшого аналізу складу і структури майна підприємства та прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання ресурсів.

Крім поділу активів за строком використання, у науковій літературі застосовуються й інші підходи до їх класифікації. Зокрема, активи можуть класифікуватися за формою існування, за участю у виробничому процесі, а також за рівнем ліквідності [14].

За формою існування активи поділяються на матеріальні, нематеріальні та фінансові. Матеріальні активи мають фізичну форму і використовуються у процесі виробництва продукції або надання послуг. Нематеріальні активи не мають матеріальної форми, але здатні приносити економічні вигоди підприємству. Фінансові активи включають грошові кошти, фінансові інвестиції та інші фінансові ресурси підприємства [15].

За участю у виробничому процесі активи можуть бути виробничими та невиробничими. Виробничі активи безпосередньо використовуються у процесі створення продукції або надання послуг, тоді як невиробничі активи забезпечують соціальні та допоміжні потреби підприємства [16].

За рівнем ліквідності активи поділяються на абсолютно ліквідні, швидколіквідні та повільноліквідні. Така класифікація дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання та підтримувати необхідний рівень платоспроможності [16].

Важливим аспектом дослідження активів підприємства є аналіз їх структури. Структура активів відображає співвідношення різних видів майна у загальному обсязі ресурсів підприємства та характеризує особливості його господарської діяльності. Саме структура активів значною мірою визначає рівень фінансової стабільності підприємства, його платоспроможність та можливості подальшого розвитку [21].

Формування структури активів підприємства відбувається під впливом різноманітних факторів (табл. 1.3). До основних з них належать галузева специфіка діяльності підприємства, масштаби виробництва, технологічні особливості виробничого процесу, рівень технічного оснащення та стратегія розвитку підприємства [22].

Таблиця 1.3

Основні фактори формування структури активів підприємства

Фактор	Характеристика впливу
Галузева специфіка підприємства	визначає співвідношення між необоротними та оборотними активами
Масштаби діяльності	впливають на потребу у матеріальних та фінансових ресурсах
Технологічні особливості виробництва	формують потребу підприємства у виробничому обладнанні
Рівень технічного оснащення	визначає частку основних засобів у структурі активів
Стратегія розвитку підприємства	формує напрями інвестування ресурсів

Джерело: сформовано автором

Структура активів підприємства значною мірою залежить від галузевої належності. Для промислових підприємств характерною є значна частка основних засобів, оскільки виробничий процес потребує використання складного технологічного обладнання. Для торговельних підприємств більш характерною є висока частка оборотних активів, зокрема товарних запасів, які забезпечують безперервність торговельної діяльності [25].

Для підприємств аграрного сектору економіки характерною є специфічна структура активів, що зумовлено особливостями сільськогосподарського виробництва. У структурі активів таких підприємств значну частку становлять основні засоби, зокрема сільськогосподарська техніка, виробничі будівлі, складські приміщення та інші елементи матеріально-технічної бази виробництва [41].

Крім того, важливим елементом активів аграрних підприємств є земельні ресурси, які виступають основним засобом виробництва у сільському господарстві. Ефективне використання земельних ресурсів значною мірою визначає результати діяльності фермерських господарств та рівень їх економічної ефективності [42].

Крім земельних ресурсів, у структурі активів сільськогосподарських підприємств значну роль відіграють біологічні активи, до яких належать сільськогосподарські тварини та багаторічні насадження. Біологічні активи мають специфічні особливості, оскільки їх вартість змінюється у процесі біологічного перетворення, що потребує застосування спеціальних методів обліку та оцінки. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» вони визнаються окремою групою активів, що має специфічні характеристики та особливості управління [6].

Враховуючи важливу роль активів у формуванні майнового потенціалу підприємства та забезпеченні його господарської діяльності, особливої актуальності набуває питання організації ефективного управління ними. Управління активами підприємства виступає складовою загальної системи

менеджменту та спрямоване на забезпечення раціонального формування, розміщення та використання ресурсів підприємства [29].

У сучасній економічній літературі управління активами підприємства розглядається як складний багаторівневий процес, що охоплює формування, розміщення та використання ресурсів з метою забезпечення ефективної господарської діяльності. Різні науковці по-різному трактують зміст управління активами, акцентуючи увагу на окремих його складових – фінансовому забезпеченні, оптимізації структури майна, управлінні оборотними активами або підвищенні ефективності використання ресурсів [29].

З метою систематизації наукових підходів до розуміння змісту управління активами підприємства доцільно узагальнити їх у вигляді таблиці.

Таблиця 1.4

Наукові підходи до трактування управління активами підприємства

Автор	Характеристика підходу
С. М. Петренко [29]	управління активами спрямоване на підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства
О. В. Лисенко [30]	управління активами розглядається як процес забезпечення раціонального використання фінансових ресурсів
Ю. О. Романенко [31]	управління активами полягає у формуванні оптимальної структури ресурсів підприємства
І. В. Бондар [32]	управління активами спрямоване на підвищення ефективності використання оборотних ресурсів
О. С. Ткаченко [33]	управління активами передбачає формування та використання ресурсів відповідно до стратегічних цілей підприємства

Джерело: сформовано автором

Аналіз наведених підходів свідчить про те, що більшість дослідників розглядають управління активами як процес прийняття управлінських рішень щодо формування, розміщення та ефективного використання ресурсів підприємства. Водночас окремі автори акцентують увагу на оптимізації структури активів, управлінні оборотними ресурсами або підвищенні результативності використання ресурсного потенціалу підприємства. Узагальнення цих підходів дозволяє зробити висновок, що управління активами є комплексним процесом, який охоплює всі стадії руху ресурсів

підприємства – від їх формування до оцінки ефективності використання [30; 31].

У сучасних умовах господарювання ефективність управління активами підприємства значною мірою залежить від здатності керівництва забезпечити оптимальне поєднання різних видів ресурсів, підтримувати належний рівень ліквідності та забезпечувати максимальну віддачу від використання майна. Саме тому управління активами повинно здійснюватися на основі системного підходу, який передбачає узгодження всіх управлінських рішень із загальною стратегією розвитку підприємства [32].

Система управління активами підприємства охоплює сукупність взаємопов'язаних елементів, які забезпечують формування, розміщення та використання ресурсів підприємства. До основних елементів такої системи належать планування потреби у ресурсах, формування активів, їх ефективне використання, контроль та аналіз результатів управління ресурсами підприємства [32].

Загальну систему управління активами підприємства доцільно представити у вигляді схеми (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Система управління активами підприємства

Джерело: побудовано автором

Реалізація системи управління активами здійснюється через певну послідовність управлінських дій, які формують процес управління ресурсами підприємства. Така послідовність управлінських дій отримала назву етапів управління активами (рис. 1.4).

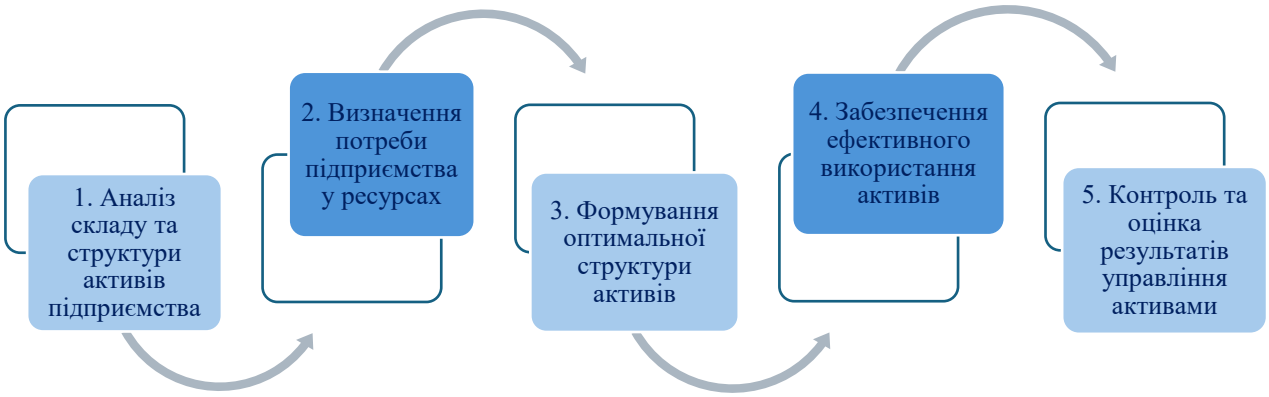

Рис. 1.4. Етапи управління активами підприємства

Джерело: побудовано автором

Зазначені етапи відображають послідовність управлінських рішень, які спрямовані на забезпечення результативного використання ресурсів підприємства. На першому етапі здійснюється аналіз складу та структури активів, що дозволяє визначити їх роль у господарській діяльності. На другому етапі визначається потреба підприємства у ресурсах для забезпечення виробничого процесу. Далі формується оптимальна структура активів, здійснюється їх використання у господарській діяльності та реалізується контроль із подальшою оцінкою результатів управління.

Узагальнення теоретичних положень щодо сутності активів підприємства, їх класифікації, структури та особливостей управління свідчить про те, що ефективне управління активами є важливою умовою забезпечення стабільності функціонування підприємства та підвищення результативності його господарської діяльності. Раціональне формування, розміщення і використання ресурсів сприяє зміцненню фінансової стійкості підприємства, підвищенню ефективності використання його економічного потенціалу та створює передумови для досягнення стратегічних цілей розвитку [34-40].

Водночас у сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється особливостям управління ресурсним потенціалом аграрних підприємств та фермерських господарств, що зумовлено специфікою їх виробничої діяльності, залежністю від природно-кліматичних факторів та необхідністю ефективного використання земельних і біологічних ресурсів [41-44]. Отже, теоретичні положення щодо управління активами підприємства створюють методичну основу для подальшого аналізу складу, структури та ефективності використання активів конкретного підприємства.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

З метою оцінки передумов формування активів підприємства та визначення основних факторів, що впливають на ефективність їх використання, доцільно сформувати загальне уявлення про досліджуване підприємство.

Основні реєстраційні та організаційні характеристики підприємства наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Детальна інформація про юридичну особу

Повне найменування юридичної особи	Фермерське господарство «Оберіг»
Скорочена назва	ФГ «Оберіг»
Організаційно-правова форма	Фермерське господарство
Код ЄДРПОУ	31756653
Дані про розмір статутного капіталу	30000,00
Місцезнаходження	вулиця Молодіжна, буд. 51, с. Косенівка, Уманський район, Черкаська область, 20331, Україна
Види діяльності	Основний: 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур Інші: 01.13 Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві 01.63 Післяурожайна діяльність 03.22 Прісноводне рибництво (аквакультура) 46.12 Діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та промисловими хімічними речовинами 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин 46.22 Оптова торгівля квітами та рослинами 46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами 47.30 Роздрібна торгівля пальним 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 52.10 Складське господарство

Джерело: складено автором за даними підприємства

Організаційно-правова форма підприємства відповідає специфіці аграрного виробництва та передбачає здійснення підприємницької діяльності у сфері сільського господарства на основі використання земельних і матеріальних ресурсів.

Статутний капітал господарства формує початкову фінансову основу діяльності підприємства та забезпечує його організаційне функціонування як юридичної особи.

Підприємство розташоване у селі Косенівка Уманського району Черкаської області, що є аграрним регіоном із сприятливими природно-кліматичними умовами для ведення сільськогосподарського виробництва. Таке територіальне розміщення створює передумови для ефективного вирощування зернових, бобових та олійних культур.

Основним видом діяльності фермерського господарства є вирощування зернових культур, бобових культур та насіння олійних культур. Водночас підприємство здійснює низку додаткових видів діяльності, що свідчить про диверсифікацію господарської діяльності підприємства, яка дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси та формувати різні джерела доходів. Це, у свою чергу, впливає на формування структури активів підприємства та особливості управління ними.

Важливим елементом ресурсного потенціалу фермерського господарства є земельні ресурси, які виступають основою здійснення сільськогосподарської діяльності та формування виробничих активів підприємства. Основні показники структури земельних угідь підприємства наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Сільськогосподарські угіддя у власності та користуванні ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області, га

Види угідь	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Сільськогосподарські угіддя	400,42	415,26	415,26
у т.ч. узяті в оренду	400,42	415,26	415,26
Рілля	400,42	415,26	415,26

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Аналіз структури земельних ресурсів показує, що вся площа сільськогосподарських угідь перебуває в оренді, що є характерною особливістю діяльності більшості фермерських господарств України. Використання орендованих земель дозволяє підприємству розширювати виробництво без необхідності значних капіталовкладень у придбання земельних ділянок.

Крім того, структура сільськогосподарських угідь є однорідною, оскільки вся їх площа представлена ріллею. Це свідчить про рослинницьку спеціалізацію підприємства та орієнтацію на вирощування польових культур, насамперед зернових, бобових та олійних.

Збільшення площі ріллі у 2024 р. на 14,84 га створює передумови для розширення посівних площ та зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Водночас стабільність земельного фонду у 2024-2025 рр. свідчить про відносну сталість виробничого потенціалу підприємства.

Таким чином, ФГ «Оберіг» має достатній земельний ресурс для здійснення ефективної господарської діяльності, а наявна структура земельних угідь відповідає спеціалізації підприємства та створює умови для подальшого розвитку рослинницького виробництва.

Раціональне використання земельних ресурсів значною мірою залежить від структури посівних площ, яка визначає спеціалізацію підприємства, напрями використання ріллі та обсяги виробництва сільськогосподарської продукції.

З метою більш детального дослідження виробничої діяльності підприємства доцільно проаналізувати структуру посівних площ основних сільськогосподарських культур. Дані щодо посівних площ ФГ «Оберіг» у досліджуваному періоді наведено в табл. 2.3.

У структурі посівних площ значну частку займають зернові та зернобобові культури. У 2023 р. їх площа становила 245,0 га, у 2024 р. вона дещо зросла до 251,26 га, а у 2025 р. становила 245,26 га. Це свідчить про

стабільність вирощування зернових культур, що є характерним для підприємств зернової спеціалізації.

Таблиця 2.3

Посівні площі сільськогосподарських культур ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області, га

Назва культури	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Культури зернові та зернобобові	245,00	251,26	245,26
Пшениця озима	95,00	95,00	120,00
Кукурудза	130,00	150,26	117,00
Ячмінь ярий	20,00	6,00	8,26
Культури технічні	135,00	164,00	170,00
Соя		4,00	
Соняшник	135,00	160,00	170,00
Культури сільськогосподарські	380,00	415,26	415,26

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Найбільшу площу серед зернових культур займає кукурудза, яка у 2023 р. вирощувалась на площі 130 га, у 2024 р. – 150,26 га, а у 2025 р. її площа скоротилася до 117 га. Значні площі також відводяться під озиму пшеницю, площа якої у 2023-2024 рр. становила 95 га, а у 2025 р. зросла до 120 га, що свідчить про посилення орієнтації господарства на виробництво цієї культури.

Площа посівів ярого ячменю у досліджуваному періоді є відносно невеликою та коливається в межах від 6 до 20 га, що свідчить про його допоміжне значення у структурі посівів.

Важливе місце у структурі посівних площ займають технічні культури, площа яких у 2023 р. становила 135 га, у 2024 р. зросла до 164 га, а у 2025 р. досягла 170 га. Основною технічною культурою є соняшник, який займає переважну частку площі технічних культур. Його посівна площа зросла з 135 га у 2023 р. до 170 га у 2025 р., що свідчить про підвищення економічної привабливості цієї культури.

У 2024 р. у структурі посівів також з’явилася соя на площі 4 га, проте у 2025 р. її вирощування не здійснювалося, що може бути пов’язано зі змінами виробничої стратегії підприємства або особливостями сівозміни.

Таким чином, аналіз структури посівних площ ФГ «Оберіг» свідчить про зерново-технічну спеціалізацію підприємства, де основну частку займають зернові культури та соняшник. Така структура посівів відповідає природно-кліматичним умовам регіону та забезпечує можливість отримання стабільних виробничих результатів.

Зміни у структурі посівів зумовлені економічною доцільністю вирощування окремих культур, умовами ринку та особливостями організації сівозміни.

Водночас площа посівів не повною мірою характеризує ефективність виробництва сільськогосподарської продукції. Важливим показником результативності використання земельних ресурсів є урожайність культур, яка відображає рівень інтенсивності виробництва та ефективність застосування матеріально-технічних і технологічних ресурсів.

З огляду на це доцільно проаналізувати показники урожайності основних сільськогосподарських культур ФГ «Оберіг», що дозволить оцінити ефективність використання земельних ресурсів підприємства. Відповідні дані наведено на рис. 2.1.

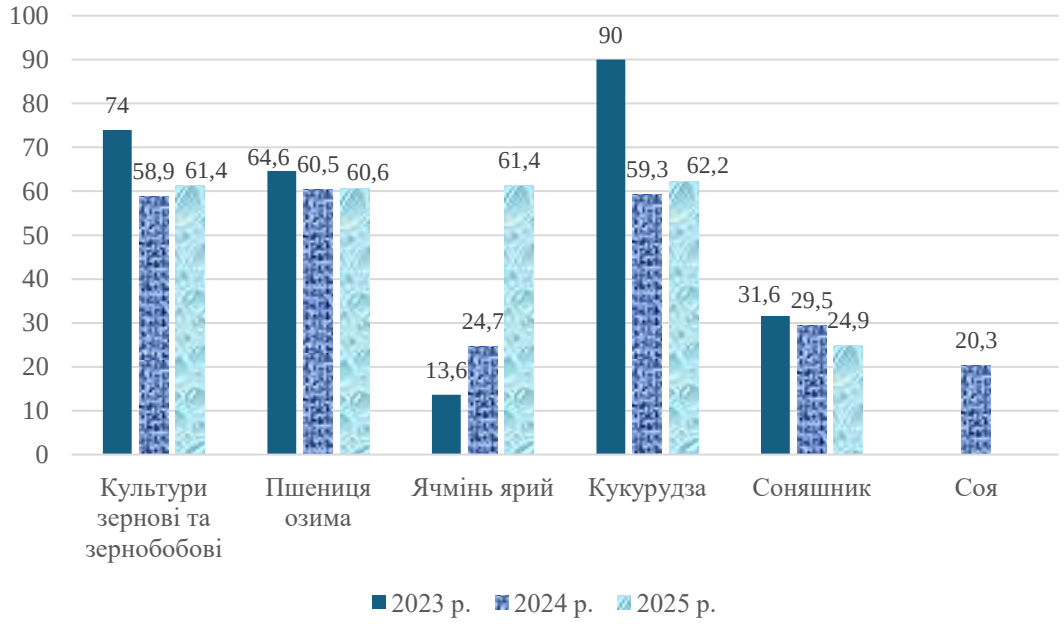

Рис. 2.1. Урожайність основних сільськогосподарських культур ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області, ц/га

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Як свідчать дані рисунка, урожайність зернових та зернобобових культур у цілому у 2023 р. становила 74 ц/га, у 2024 р. вона зменшилася до 58,9 ц/га, а у 2025 р. дещо зросла до 61,4 ц/га. Зниження показника у 2024 р. може бути пов’язане з несприятливими погодними умовами або змінами у структурі посівів, тоді як у 2025 р. спостерігається часткове відновлення рівня урожайності.

Серед окремих культур стабільні показники демонструє озима пшениця, урожайність якої становила 64,6 ц/га у 2023 р., 60,5 ц/га у 2024 р. та 60,6 ц/га у 2025 р. Незначне зниження порівняно з 2023 р. свідчить про відносну стабільність виробництва цієї культури.

Урожайність ярого ячменю у досліджуваному періоді має тенденцію до зростання. У 2023 р. вона становила 13,6 ц/га, у 2024 р. 24,7 ц/га, а у 2025 р. 61,4 ц/га, що свідчить про значне підвищення ефективності вирощування цієї культури.

Водночас урожайність кукурудзи у 2023 р. була найвищою та становила 90 ц/га, проте у 2024 р. вона суттєво знизилася до 59,3 ц/га, а у 2025 р. дещо зросла до 62,2 ц/га. Такі коливання можуть бути пов’язані як із погодними умовами, так і з особливостями агротехнічних заходів.

Щодо соняшнику, то спостерігається поступове зниження урожайності: з 31,6 ц/га у 2023 р. до 29,5 ц/га у 2024 р. та 24,9 ц/га у 2025 р., що може свідчити про виснаження ґрунтів або вплив несприятливих природно-кліматичних факторів.

У 2024 р. у структурі культур також вирощувалася соя, урожайність якої становила 20,3 ц/га, проте у 2025 р. її вирощування не здійснювалося.

Отже, аналіз урожайності основних сільськогосподарських культур ФГ «Оберіг» свідчить про наявність коливань у рівні продуктивності культур у досліджуваному періоді. Найбільш стабільні показники демонструє озима пшениця, тоді як урожайність кукурудзи та соняшнику зазнає певних змін. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення технологій вирощування та раціонального використання земельних ресурсів підприємства.

Досягнення високих виробничих результатів залежить не лише від природних умов та технологій вирощування культур, а й від наявності та ефективності використання трудових ресурсів.

Трудові ресурси є одним із ключових факторів виробництва, оскільки саме вони забезпечують організацію та виконання всіх виробничих процесів у сільському господарстві. Раціональне використання праці працівників сприяє підвищенню продуктивності виробництва, ефективному використанню матеріальних і земельних ресурсів підприємства.

У зв'язку з цим доцільно проаналізувати забезпеченість ФГ «Оберіг» трудовими ресурсами та їх динаміку у досліджуваному періоді. Основні показники забезпеченості підприємства трудовими ресурсами наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Забезпеченість ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області трудовими ресурсами

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	**7**	8	8
Кількість відпрацьованих годин працівниками, людино-годин всього	14560	16451	16800
Відпрацьовано людино-годин на 1 працівника	2080	2056	2100

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Як свідчать дані табл. 2.4, середньооблікова чисельність працівників у 2023 р. становила 7 осіб, тоді як у 2024 р. вона збільшилася до 8 осіб. У 2025 р. чисельність працівників залишилася на рівні 8 осіб, що свідчить про стабілізацію кадрового складу підприємства.

Загальна кількість відпрацьованих людино-годин також має тенденцію до зростання. У 2023 р. вона становила 14560 людино-годин, у 2024 р. 16451 людино-годину, а у 2025 р. 16800 людино-годин. Це свідчить про збільшення обсягів виконуваних робіт та підвищення рівня виробничої активності підприємства.

Показник відпрацьованих людино-годин у розрахунку на одного працівника у 2023 р. становив 2080 годин, у 2024 р. 2056 годин, а у 2025 р. 2100

годин. Незначні коливання цього показника можуть бути пов’язані з особливостями організації виробничого процесу, сезонністю сільськогосподарських робіт та змінами у тривалості робочого часу.

Отже, аналіз забезпеченості трудовими ресурсами свідчить, що фермерське господарство «Оберіг» має відносно стабільний кадровий склад, а зростання фонду робочого часу вказує на поступове підвищення виробничої активності підприємства.

Ефективність використання праці значною мірою залежить від рівня її матеріального стимулювання, зокрема від організації та рівня оплати праці працівників.

Оплата праці виступає одним із основних економічних інструментів мотивації працівників, сприяє підвищенню продуктивності праці та зацікавленості персоналу у досягненні кращих виробничих результатів. Рівень заробітної плати також характеризує соціально-економічні умови функціонування підприємства та його фінансові можливості.

У зв’язку з цим доцільно проаналізувати динаміку та рівень оплати праці працівників ФГ «Оберіг» у досліджуваному періоді. Основні показники оплати праці наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Оплата праці працівників ФГ «Оберіг»
Уманського району Черкаської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	867,5	1352,8	1500,0
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	7	8	8
Середньорічна заробітна плата 1 працівника, тис. грн.	123,9	169,1	187,5
Середньомісячна заробітна плата 1 працівника, грн.	10325	14091	15625

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Як свідчать дані табл. 2.5, фонд оплати праці штатних працівників у 2023 р. становив 867,5 тис. грн., тоді як у 2024 р. він збільшився до 1352,8 тис. грн., що свідчить про значне зростання витрат підприємства на оплату праці. У 2025

р. фонд оплати праці становив 1500 тис. грн., що вказує на подальше підвищення рівня матеріального стимулювання працівників.

Зростання фонду оплати праці частково зумовлене збільшенням чисельності працівників з 7 осіб у 2023 р. до 8 осіб у 2024-2025 рр., а також підвищенням рівня заробітної плати.

Середньорічна заробітна плата одного працівника зросла з 123,9 тис. грн. у 2023 р. до 187,5 тис. грн. у 2025 р., що свідчить про покращення умов оплати праці на підприємстві.

Відповідно середньомісячна заробітна плата одного працівника збільшилась з 10325 грн. у 2023 р. до 15625 грн. у 2025 р., що підвищує матеріальну зацікавленість працівників у результатах своєї праці.

Отже, аналіз показників оплати праці свідчить про стійку тенденцію зростання заробітної плати у фермерському господарстві «Оберіг», що позитивно впливає на мотивацію персоналу та ефективність виробничої діяльності підприємства.

Результати діяльності підприємства значною мірою залежать також від наявності та структури його майнових ресурсів.

Майновий потенціал підприємства відображається у складі його активів, які характеризують обсяг і структуру ресурсів, що використовуються у процесі господарської діяльності. Активи підприємства поділяються на необоротні та оборотні, що відрізняються за строком використання, економічним змістом та роллю у виробничому процесі.

З метою оцінки майнового стану ФГ «Оберіг» доцільно проаналізувати структуру та динаміку його активів на основі даних бухгалтерського балансу. Основні показники складу та динаміки активів підприємства наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Склад і динаміка активів ФГ «Оберіг»
Уманського району Черкаської області

Вид активу	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Необоротні активи	*18240,9*	*16663,5*	*17143,1*
Незавершені капітальні інвестиції	19,8	19,8	19,8
Основні засоби	18221,1	16643,7	17123,3
Оборотні активи	*13082,4*	*15460,3*	*21292,6*
Запаси:	12209,5	14024,4	17708,7
у тому числі готова продукція	9088,4	10486,1	13386,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	154	5,4	130,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	131,1	121,1	357,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	5,8	120	200
Гроші та їх еквіваленти	492,6	1117,3	1945,6
Витрати майбутніх періодів	89,4	72,1	950,8
Всього	*31323,3*	*32123,8*	*38435,7*

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Як свідчать дані табл. 2.6, загальна вартість активів підприємства (валюта балансу) у 2023 р. становила 31323,3 тис. грн., у 2024 р. вона зросла до 32123,8 тис. грн., а у 2025 р. досягла 38435,7 тис. грн. Таким чином, у порівнянні з 2023 р. активи підприємства збільшилися на 7112,4 тис. грн., або приблизно на 22,7 %, що свідчить про розширення майнового потенціалу господарства.

У структурі активів підприємства важливе місце займають необоротні активи. У 2023 р. їх вартість становила 18240,9 тис. грн., у 2024 р. вона зменшилася до 16663,5 тис. грн., а у 2025 р. зросла до 17143,1 тис. грн. Основну частку у складі необоротних активів становлять основні засоби, вартість яких у 2023 р. становила 18221,1 тис. грн., у 2024 р. 16643,7 тис. грн., а у 2025 р. 17123,3 тис. грн. Незначне зменшення вартості основних засобів у 2024 р. може бути пов’язане з нарахуванням амортизації або вибуттям окремих об’єктів основних засобів.

Водночас оборотні активи підприємства мають тенденцію до зростання. У 2023 р. їх вартість становила 13082,4 тис. грн., у 2024 р. 15460,3 тис. грн., а

у 2025 р. 21292,6 тис. грн., що свідчить про значне збільшення обсягу оборотних ресурсів підприємства.

Найбільшу частку у складі оборотних активів займають запаси, вартість яких зросла з 12209,5 тис. грн. у 2023 р. до 17708,7 тис. грн. у 2025 р. У складі запасів переважає готова продукція, обсяг якої зріс з 9088,4 тис. грн. до 13386,5 тис. грн., що може свідчити про збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги у досліджуваному періоді має незначні обсяги та коливається від 154 тис. грн. у 2023 р. до 130,2 тис. грн. у 2025 р. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла з 131,1 тис. грн. до 357,3 тис. грн., що може бути пов’язано з податковими переплатами або бюджетними відшкодуваннями.

Помітне зростання спостерігається за статтею грошових коштів та їх еквівалентів, обсяг яких збільшився з 492,6 тис. грн. у 2023 р. до 1945,6 тис. грн. у 2025 р., що свідчить про покращення платоспроможності підприємства.

Отже, аналіз складу та динаміки активів ФГ «Оберіг» показує зростання загального обсягу майна підприємства, що відбулося переважно за рахунок збільшення оборотних активів, зокрема запасів та грошових коштів. Це свідчить про розширення господарської діяльності підприємства та зростання обсягів виробництва.

Зміна вартості необоротних активів підприємства значною мірою зумовлена здійсненням капітальних інвестицій, спрямованих на оновлення та розвиток матеріально-технічної бази господарства. Саме інвестиційна діяльність підприємства забезпечує модернізацію основних засобів, будівництво виробничих об’єктів та придбання техніки й обладнання.

З метою визначення основних напрямів інвестиційної діяльності підприємства доцільно проаналізувати обсяг і структуру капітальних інвестицій за видами активів. Відповідні дані наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Капітальні інвестиції за видами активів
ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області, тис. грн.

Вид активу	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Усього капітальних інвестицій за видами активів	3044	106	120
Матеріальні активи	3044	106	120
житлові будинки	-	-	-
нежитлові будівлі	174	-	-
інженерні споруди	-	68	40
машини, обладнання та інвентар	1184	38	80
транспортні засоби	120	-	-

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Як свідчать результати аналізу, найбільший обсяг інвестицій було здійснено у 2023 р., коли їх загальна сума становила 3044 тис. грн. Основна частина коштів була спрямована на придбання машин, обладнання та інвентарю (1184 тис. грн.), що свідчить про оновлення технічної бази підприємства. Крім того, інвестиції були спрямовані у нежитлові будівлі (174 тис. грн.) та транспортні засоби (120 тис. грн.).

У 2024 р. обсяг капітальних інвестицій значно скоротився і становив лише 106 тис. грн. Інвестиційні ресурси були спрямовані переважно на інженерні споруди (68 тис. грн.) та машини й обладнання (38 тис. грн.).

У 2025 р. обсяг капітальних інвестицій становив 120 тис. грн., що свідчить про здійснення підприємством незначних вкладень у підтримку та модернізацію матеріально-технічної бази. Основні інвестиції були спрямовані на машини, обладнання та інвентар, а також інженерні споруди.

Отже, аналіз капітальних інвестицій свідчить, що найбільш активна інвестиційна діяльність підприємства припадала на 2023 р., тоді як у наступні роки інвестиції мали переважно підтримувальний характер, спрямований на оновлення окремих елементів матеріально-технічної бази підприємства.

Водночас важливу роль у формуванні оборотних активів підприємства відіграють запаси, які забезпечують безперервність виробничого процесу та реалізацію готової продукції. Значна частка запасів у структурі оборотних

активів ФГ «Оберіг» свідчить про необхідність більш детального дослідження їх складу та динаміки.

З метою оцінки структури та змін у складі матеріальних ресурсів підприємства доцільно проаналізувати склад і динаміку запасів ФГ «Оберіг», що наведені у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Склад і динаміка запасів ФГ «Оберіг»
Уманського району Черкаської області, тис. грн.

Вид активу	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Виробничі запаси (сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, уключаючи малоцінні та швидкозношувані предмети (без ПДВ)	950,6	1034,5	1180,5
Незавершене виробництво	2214,1	2503,8	3141,7
Готова продукція	9044,8	10486,1	13386,5

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Як свідчать результати аналізу, загальний обсяг запасів має тенденцію до зростання. У 2023 р. їх вартість становила 12209,5 тис. грн, у 2024 р. вона збільшилася до 14024,4 тис. грн., а у 2025 р. досягла 17708,7 тис. грн. Таким чином, у порівнянні з 2023 р. обсяг запасів зріс на 5499,2 тис. грн., що свідчить про розширення виробничої діяльності підприємства.

У структурі запасів найбільшу частку займає готова продукція, обсяг якої збільшився з 9044,8 тис. грн. у 2023 р. до 13386,5 тис. грн. у 2025 р. Це може свідчити про збільшення обсягів виробництва або накопичення продукції на складах підприємства.

Вартість незавершеного виробництва також має тенденцію до зростання – з 2214,1 тис. грн. у 2023 р. до 3141,7 тис. грн. у 2025 р., що може бути пов’язано зі збільшенням обсягів виробничого процесу.

Виробничі запаси зросли з 950,6 тис. грн. до 1180,5 тис. грн., що свідчить про збільшення матеріальних ресурсів, необхідних для здійснення виробничої діяльності підприємства.

Отже, аналіз складу та динаміки запасів ФГ «Оберіг» показує зростання обсягів матеріальних ресурсів підприємства, що пов’язано зі збільшенням масштабів виробничої діяльності та обсягів виготовлення сільськогосподарської продукції.

Для більш повної оцінки майнового стану підприємства важливим є дослідження не лише абсолютних показників, а й структури активів.

Аналіз структури активів дозволяє визначити співвідношення між необоротними та оборотними активами, а також оцінити їх роль у формуванні майнового потенціалу підприємства. Такий аналіз дає можливість встановити, які саме ресурси переважають у складі активів та як змінюється їх частка у загальному обсязі майна підприємства.

З метою більш детального дослідження доцільно проаналізувати структуру активів ФГ «Оберіг», що наведена на рис. 2.2, табл. 2.9.

Рис. 2.2. Структура активів ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області, %

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Таблиця 2.9

Структура активів ФГ «Оберіг»
Уманського району Черкаської області, %

Вид активу	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Необоротні активи	*58,23*	*51,86*	*44,60*
Незавершені капітальні інвестиції	0,06	0,06	0,05
Основні засоби	58,17	51,80	44,55
Оборотні активи	*41,77*	*48,14*	*55,40*
Запаси	38,98	43,66	46,07
у тому числі готова продукція	29,01	32,64	34,83
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	0,49	0,02	0,34
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,42	0,38	0,93
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,02	0,37	0,52
Гроші та їх еквіваленти	1,57	3,48	5,06
Витрати майбутніх періодів	0,29	0,22	2,47
Всього	*100,00*	*100,00*	*100,00*

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Як свідчать результати розрахунків, у 2023 р. у структурі активів переважали необоротні активи, частка яких становила 58,23 %. Проте у наступні роки їх частка поступово зменшувалася і у 2025 р. становила 44,60 %. Основну частину необоротних активів становлять основні засоби, частка яких у 2023 р. становила 58,17 %, а у 2025 р. зменшилася до 44,55 %.

Водночас у структурі активів спостерігається зростання частки оборотних активів. Якщо у 2023 р. вона становила 41,77 %, то у 2024 р. 48,14 %, а у 2025 р. 55,40 %. Це свідчить про підвищення ролі оборотних ресурсів у діяльності підприємства.

Найбільшу частку у складі оборотних активів займають запаси, частка яких зросла з 38,98 % у 2023 р. до 46,07 % у 2025 р. Значну частину запасів становить готова продукція, частка якої збільшилася з 29,01 % до 34,83 %, що може свідчити про зростання обсягів виробництва або накопичення продукції на складах.

Також спостерігається зростання частки грошових коштів, яка збільшилася з 1,57 % у 2023 р. до 5,06 % у 2025 р., що може свідчити про покращення ліквідності підприємства.

Отже, структура активів ФГ «Оберіг» у досліджуваному періоді зазнала певних змін, що проявляється у зменшенні частки необоротних активів та зростанні частки оборотних активів, що може бути пов’язано зі збільшенням обсягів виробничої діяльності та обороту ресурсів підприємства.

Для комплексної оцінки майнового потенціалу підприємства важливим є не лише дослідження обсягу та структури активів, але й визначення ефективності їх використання у процесі господарської діяльності.

Для визначення ефективності використання активів важливо дослідити фінансові результати діяльності господарства, оскільки саме вони відображають результативність використання наявних ресурсів. Основні показники фінансових результатів діяльності підприємства наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Фінансові результати діяльності ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13843,2	14654,5	20283,7
Інші операційні доходи	81,2	296,2	355,7
Разом доходи	13924,4	14950,7	20639,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	12271,9	11151,9	10383,1
Інші операційні витрати	1124,2	856,6	797,4
Інші витрати	214,4	334,6	573,8
Разом витрати	12343,1	13610,5	11754,3
Чистий прибуток (збиток)	313,9	2607,6	8885,1

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Як свідчать дані таблиці, чистий дохід від реалізації продукції у 2023 р. становив 13843,2 тис. грн., у 2024 р. він збільшився до 14654,5 тис. грн., а у 2025 р. досяг 20283,7 тис. грн. У порівнянні з 2023 р. обсяг реалізації зріс на 6440,5 тис. грн., або приблизно на 46,5 %, що свідчить про розширення обсягів господарської діяльності підприємства.

Інші операційні доходи також мають тенденцію до зростання і збільшилися з 81,2 тис. грн. у 2023 р. до 355,7 тис. грн. у 2025 р. У результаті загальна сума доходів підприємства зросла з 13924,4 тис. грн. до 20639,4 тис. грн.

Водночас собівартість реалізованої продукції у досліджуваному періоді зменшилась з 12271,9 тис. грн. у 2023 р. до 10383,1 тис. грн. у 2025 р., що свідчить про підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Інші операційні витрати також мають тенденцію до скорочення – з 1124,2 тис. грн. у 2023 р. до 797,4 тис. грн. у 2025 р. Проте інші витрати збільшилися з 214,4 тис. грн. до 573,8 тис. грн., що може бути пов'язано зі зростанням витрат, не пов'язаних безпосередньо з операційною діяльністю.

Загальна сума витрат підприємства у 2024 р. зросла до 13610,5 тис. грн., проте у 2025 р. зменшилась до 11754,3 тис. грн., що позитивно вплинуло на фінансові результати діяльності.

У результаті чистий прибуток підприємства значно зріс: з 313,9 тис. грн. у 2023 р. до 2607,6 тис. грн. у 2024 р., а у 2025 р. досяг 8885,1 тис. грн. Таке зростання прибутку свідчить про суттєве підвищення ефективності діяльності ФГ «Оберіг».

Отже, аналіз фінансових результатів підприємства показує позитивну динаміку доходів та значне зростання прибутковості діяльності, що створює передумови для підвищення ефективності використання активів підприємства.

Разом з тим для комплексної оцінки результативності господарської діяльності важливо визначити, наскільки ефективно підприємство використовує наявні майнові ресурси.

Ефективність використання активів характеризується системою показників, що відображають швидкість їх обороту, рівень прибутковості, а також результативність використання окремих складових активів, зокрема основних засобів, оборотних активів та запасів. Проведення такого аналізу дає можливість оцінити ефективність управління активами підприємства та визначити напрями підвищення результативності їх використання.

Основні показники ефективності використання та управління активами ФГ «Оберіг» наведено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показники ефективності використання та управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Ефективність використання всіх активів			
Коефіцієнт оборотності активів	0,44	0,46	0,57
Тривалість обороту активів, днів	818	793	638
Рентабельність активів, %	1,00	8,12	23,12
Ефективність використання основних засобів			
Фондовіддача	0,76	0,88	1,18
Фондомісткість	1,32	1,14	0,84
Рентабельність основних засобів, %	1,72	15,67	51,89
Ефективність використання оборотних активів			
Оборотність оборотних активів	1,06	0,95	0,95
Тривалість обороту оборотних активів, днів	344	384	384
Ефективність використання запасів			
Оборотність запасів	1,01	0,80	0,83
Тривалість обороту запасів, днів	361	456	439
Ефективність використання дебіторської заборгованості			
Оборотність дебіторської заборгованості	89,9	292,7	155,8
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	4	1	2
Показники ефективності управління активами			
Коефіцієнт концентрації необоротних активів	0,58	0,52	0,45
Коефіцієнт концентрації оборотних активів	0,42	0,48	0,55
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,72	0,93	1,24
Коефіцієнт маневреності активів	0,42	0,48	0,55

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Як свідчать результати розрахунків, наведені у табл. 2.11, ефективність використання активів ФГ «Оберіг» у 2023-2025 рр. має загалом позитивну тенденцію. Проведений аналіз дозволяє оцінити результативність використання майнових ресурсів підприємства, а також визначити ефективність управління їх структурою.

Насамперед слід зазначити, що коефіцієнт оборотності активів у досліджуваному періоді має тенденцію до зростання. Якщо у 2023 р. він становив 0,44 обороту, то у 2024 р. зріс до 0,46, а у 2025 р. досяг 0,57 обороту. Це свідчить про підвищення ефективності використання активів підприємства

та збільшення обсягів реалізації продукції. Відповідно тривалість одного обороту активів скоротилася з 818 днів у 2023 р. до 638 днів у 2025 р., що є позитивною тенденцією та свідчить про прискорення обігу майнових ресурсів підприємства.

Важливим показником ефективності використання майна є рентабельність активів, яка у досліджуваному періоді суттєво зросла. Якщо у 2023 р. вона становила лише 1 %, то у 2024 р. підвищилася до 8,12 %, а у 2025 р. досягла 23,12 %. Така динаміка свідчить про значне підвищення прибутковості використання активів підприємства та зростання ефективності його господарської діяльності.

Аналіз ефективності використання основних засобів також показує позитивні зміни. Зокрема, фондовіддача зросла з 0,76 у 2023 р. до 1,18 у 2025 р., що означає збільшення обсягів реалізації продукції у розрахунку на одиницю вартості основних засобів. Водночас фондомісткість має тенденцію до зменшення – з 1,32 до 0,84, що є позитивним явищем, оскільки свідчить про більш ефективне використання виробничого потенціалу підприємства. Значно зросла і рентабельність основних засобів, що пов’язано із суттєвим збільшенням чистого прибутку підприємства у 2025 р.

Щодо оборотних активів, то їх оборотність дещо знизилася – з 1,06 обороту у 2023 р. до 0,95 у 2024-2025 рр. Відповідно тривалість обороту оборотних активів збільшилася з 344 до 384 днів, що може бути пов’язано зі зростанням обсягів запасів підприємства.

Зокрема, аналіз оборотності запасів свідчить про певне уповільнення їх обігу. Якщо у 2023 р. оборотність запасів становила 1,01 обороту, то у 2024 р. вона знизилася до 0,80, а у 2025 р. становила 0,83 обороту. Відповідно тривалість обороту запасів збільшилася з 361 до 439 днів. Така тенденція може бути пов’язана зі збільшенням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції або накопиченням готової продукції на складах підприємства.

Водночас оборотність дебіторської заборгованості залишається високою. Період її погашення у досліджуваному періоді становить лише 1–4

дні, що свідчить про швидке надходження коштів від покупців та ефективну систему розрахунків із контрагентами.

Показники ефективності управління активами свідчать про певні зміни у структурі майна підприємства. Зокрема, частка оборотних активів у загальному обсязі майна зростає, тоді як частка необоротних активів дещо зменшується. У результаті коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів зріс з 0,72 у 2023 р. до 1,24 у 2025 р., що свідчить про підвищення мобільності активів підприємства.

Отже, проведений аналіз показників ефективності використання та управління активами ФГ «Оберіг» свідчить про підвищення результативності використання майнових ресурсів підприємства, що проявляється у зростанні оборотності та рентабельності активів, а також у покращенні ефективності використання основних засобів. Водночас певного удосконалення потребує управління запасами підприємства, оскільки їх оборотність має тенденцію до уповільнення, що може негативно впливати на ефективність використання оборотних ресурсів.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне управління активами підприємства є важливою умовою забезпечення стабільного функціонування суб'єкта господарювання, підвищення його конкурентоспроможності та зміцнення фінансової стійкості. Для аграрних підприємств особливого значення набувають питання раціонального формування структури активів, ефективного використання основних засобів, підтримання оптимального рівня оборотних активів та забезпечення достатньої платоспроможності. Від рівня ефективності управління активами значною мірою залежить результативність виробничої діяльності підприємства, рівень прибутковості та загальний фінансовий стан господарства.

Проведене у другому розділі дослідження свідчить про те, що ФГ «Оберіг» характеризується позитивною динамікою фінансових результатів та збільшенням вартості активів. Разом із тим у діяльності підприємства виявлено низку проблем, які стримують підвищення ефективності використання майнових ресурсів. Зокрема, спостерігається уповільнення оборотності запасів, значна концентрація матеріальних ресурсів у структурі оборотних активів, а також потреба в подальшому підвищенні ефективності використання основних засобів. За таких умов виникає необхідність формування комплексної системи заходів, спрямованих на підвищення результативності використання активів підприємства.

Для оцінки внутрішніх можливостей підприємства та визначення факторів, які впливають на ефективність управління активами, проведено SWOT-аналіз системи управління активами ФГ «Оберіг» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз системи управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Сильні сторони	**Слабкі сторони**
наявність виробничих ресурсів	уповільнення оборотності запасів
підвищення прибутковості	значна частка матеріальних запасів
ефективне використання основних засобів	потреба в оптимізації оборотних активів
Можливості	**Загрози**
модернізація технічної бази	нестабільність ринку
впровадження сучасних методів управління	коливання цін на продукцію
підвищення ефективності використання ресурсів	зростання виробничих витрат

Джерело: побудовано автором

Результати SWOT-аналізу свідчать про наявність у підприємства достатнього потенціалу для підвищення ефективності використання активів. Високий рівень забезпеченості виробничими ресурсами та позитивна динаміка фінансових результатів створюють передумови для модернізації матеріально-технічної бази господарства. Водночас значна частка запасів у структурі оборотних активів негативно впливає на швидкість обороту капіталу та призводить до відволікання фінансових ресурсів із господарського обороту. Крім того, нестабільність ринкового середовища та зростання вартості матеріальних ресурсів потребують підвищення гнучкості системи управління активами підприємства.

Основні напрями вдосконалення системи управління активами ФГ «Оберіг» наведено на рис. 3.1.

Представлені на рис. 3.1 напрями передбачають реалізацію взаємопов’язаних організаційних, виробничих та фінансових заходів, орієнтованих на підвищення ефективності використання активів підприємства та зміцнення його фінансового стану.

Рис. 3.1. Основні напрями удосконалення управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Джерело: побудовано автором

Комплекс заходів щодо вдосконалення системи управління активами ФГ «Оберіг» наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Заходи щодо удосконалення управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Напрям удосконалення	Зміст заходів	Очікуваний результат
Оптимізація структури активів	забезпечення раціонального співвідношення оборотних і необоротних активів	підвищення фінансової стійкості
Підвищення ефективності використання основних засобів	модернізація техніки та вдосконалення технічного обслуговування	зростання продуктивності
Удосконалення управління запасами	скорочення надлишкових запасів та оптимізація системи постачання	прискорення оборотності
Управління дебіторською заборгованістю	посилення контролю за розрахунками з покупцями	прискорення надходження коштів
Удосконалення управління грошовими коштами	впровадження фінансового планування та контролю грошових потоків	підвищення платоспроможності

Джерело: побудовано автором

Наведені у табл. 3.2 заходи мають комплексний характер, оскільки охоплюють як виробничі, так і фінансові аспекти діяльності підприємства. Їх реалізація дозволить не лише підвищити ефективність використання окремих видів активів, а й забезпечити покращення загального фінансового стану підприємства.

Одним із ключових напрямів удосконалення системи управління активами є оптимізація структури майна підприємства. Раціональне співвідношення між необоротними та оборотними активами забезпечує стабільність виробничого процесу, підтримання належного рівня ліквідності та формування достатнього виробничого потенціалу підприємства. Для аграрних підприємств виробничого типу підвищення частки необоротних активів є економічно доцільним, оскільки сприяє зміцненню матеріально-технічної бази та підвищенню рівня механізації виробництва.

Рекомендовану структуру активів ФГ «Оберіг» наведено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Рекомендована структура активів ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Джерело: побудовано автором

Запропонована структура активів обґрунтовується виробничою специфікою аграрного підприємства та необхідністю зміцнення його матеріально-технічної бази. Збільшення частки необоротних активів пов’язане з модернізацією техніки та підвищенням ефективності використання основних засобів, тоді як зменшення частки оборотних активів обумовлене оптимізацією запасів і прискоренням їх оборотності.

Суттєве значення для підвищення ефективності використання активів має раціональне використання основних засобів. Для ФГ «Оберіг» ефективність функціонування машинно-тракторного парку безпосередньо впливає на своєчасність проведення польових робіт, рівень продуктивності праці, собівартість продукції та кінцеві фінансові результати діяльності.

У зв’язку з цим доцільним є впровадження системи планово-попереджувального обслуговування техніки, модернізація окремих видів обладнання та оптимізація використання машинно-тракторного парку. Реалізація зазначених заходів дозволить зменшити кількість простоїв техніки, скоротити витрати на ремонт, підвищити надійність функціонування виробничих засобів та забезпечити зростання продуктивності праці.

Підвищення ефективності використання основних засобів позитивно впливатиме не лише на виробничі показники підприємства, а й на загальний фінансовий результат діяльності господарства. Скорочення непродуктивних витрат та зменшення простоїв техніки сприятимуть зниженню собівартості продукції, що в умовах нестабільного ринкового середовища має важливе значення для забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Одним із факторів, що негативно впливають на ефективність використання оборотних активів підприємства, є надмірне накопичення матеріальних запасів. Значний обсяг запасів призводить до уповільнення їх оборотності та відволікання фінансових ресурсів із господарського обороту. Тому важливим завданням є оптимізація обсягів запасів, удосконалення системи постачання та впровадження планування потреб у матеріальних ресурсах.

Прогнозні показники розраховано на основі методу аналітичного прогнозування з урахуванням фактичної динаміки показників діяльності підприємства у 2023-2025 рр., очікуваного впливу запропонованих заходів на ефективність використання активів, скорочення непродуктивних витрат та прискорення оборотності оборотних активів.

Таблиця 3.3

Прогноз оптимізації використання оборотних активів ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Показник	Поточне значення	Прогнозне значення	Відхилення
Запаси, тис. грн.	17708,7	16000	-1708,7
Оборотність запасів	0,83	1,05	+0,22
Тривалість обороту запасів, днів	439	350	-89

Джерело: побудовано автором

Як свідчать дані табл. 3.3, скорочення надлишкових запасів дозволить вивільнити 1708,7 тис. грн оборотних коштів, прискорити оборотність запасів та скоротити тривалість їх обороту на 89 днів. Це позитивно вплине на ефективність використання оборотних активів і сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства.

Прискорення оборотності запасів позитивно впливатиме не лише на швидкість обігу оборотних активів, але й на загальний рівень ліквідності підприємства, оскільки скорочення обсягів надлишкових запасів сприятиме вивільненню частини фінансових ресурсів із господарського обороту. Це створить додаткові можливості для фінансування поточної діяльності підприємства та забезпечить більш раціональне використання оборотного капіталу.

Прогнозні значення показників сформовано з урахуванням очікуваного скорочення непродуктивних запасів, підвищення ефективності використання основних засобів, оптимізації витрат та прискорення оборотності оборотних активів.

Для ФГ «Оберіг» ефективне управління грошовими потоками має важливе значення з огляду на сезонний характер виробництва та необхідність забезпечення безперервності виробничого процесу. Раціональне управління фінансовими ресурсами передбачає постійний контроль за надходженням і використанням коштів, а також упровадження системи фінансового планування.

Прогноз руху грошових коштів підприємства наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Прогноз руху грошових коштів ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Показник	Поточне значення, тис. грн.	Прогнозне значення, тис. грн.
Грошові кошти	1945,6	2200
Надходження коштів	20639,4	22000
Витрати коштів	11754,3	12000

Джерело: побудовано автором

Наведені в табл. 3.4 дані свідчать, що оптимізація управління грошовими потоками сприятиме підвищенню фінансової гнучкості підприємства та забезпечить більш ефективне використання фінансових ресурсів.

Важливим напрямом підвищення ефективності використання оборотних активів є також поліпшення управління дебіторською заборгованістю. Посилення контролю за розрахунками з покупцями, застосування механізмів попередньої оплати та моніторинг фінансового стану контрагентів дозволять прискорити надходження коштів і знизити ризик виникнення простроченої заборгованості.

Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю матиме позитивний вплив на ліквідність підприємства та дозволить зменшити потребу у залученні додаткових фінансових ресурсів. Скорочення термінів погашення дебіторської заборгованості сприятиме прискоренню обігу коштів та підвищенню фінансової стійкості господарства.

Для оцінки результативності запропонованих заходів здійснено прогноз зміни основних показників ефективності використання активів, який наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Прогноз зміни показників ефективності використання активів ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Показник	Поточне значення	Прогнозне значення
Оборотність активів	0,57	0,65
Оборотність запасів	0,83	1,05
Рентабельність активів, %	23,12	27

Джерело: побудовано автором

Результати прогнозу свідчать, що реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність використання активів підприємства, прискорити оборотність оборотних коштів та забезпечити зростання рентабельності активів до 27 %.

Для більш повної оцінки результативності запропонованих заходів доцільно проаналізувати їх вплив на показники фінансової стійкості підприємства, що наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Прогноз зміни показників фінансової стійкості ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Показник	Поточне значення	Прогнозне значення
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,15	2,40
Коефіцієнт автономії	0,71	0,74
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,76	0,80

Джерело: побудовано автором

Дані табл. 3.6 свідчать, що реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємства. Зростання коефіцієнта поточної ліквідності характеризує підвищення здатності господарства своєчасно виконувати поточні зобов’язання, а збільшення коефіцієнта автономії вказує на зниження залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Прогноз приросту фінансових результатів після впровадження запропонованих заходів наведено на рис. 3.3.

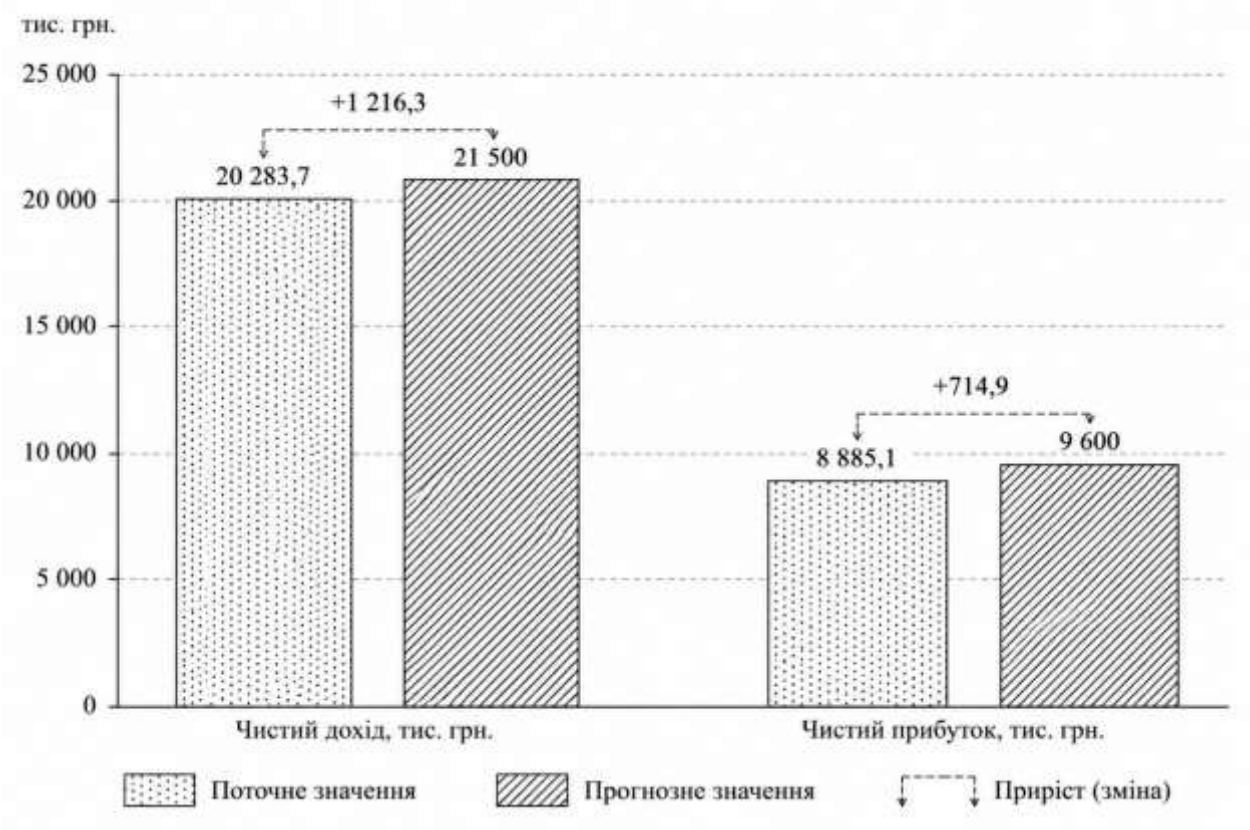

Рис. 3.3. Прогноз приросту фінансових результатів ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області після впровадження заходів

Джерело: побудовано автором

Прогнозне зростання чистого доходу та прибутку обумовлене очікуваним скороченням непродуктивних витрат, підвищенням продуктивності використання техніки, оптимізацією структури активів та прискоренням оборотності запасів.

Розрахунок економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів здійснюється за формулою 3.1:

$$E = P_1 - P_0 \qquad (3.1)$$

де

Е – економічний ефект від упровадження заходів, тис. грн.;

P_1 – прогнозний прибуток після впровадження заходів, тис. грн.;

P_0 – фактичний прибуток підприємства, тис. грн.

Розрахунок економічного ефекту має такий вигляд:

Е = 9600 – 8885,1 = 714,9 тис. грн.

Отже, реалізація запропонованих заходів забезпечить приріст чистого прибутку підприємства на 714,9 тис. грн. та сприятиме підвищенню ефективності використання активів господарства.

Для забезпечення ефективної реалізації запропонованих заходів доцільно розробити поетапний план їх упровадження, який наведено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

План впровадження заходів з удосконалення управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Захід	Термін реалізації	Відповідальні особи	Очікуваний результат
Оптимізація обсягів запасів	3-6 місяців	керівник підприємства, економіст	прискорення оборотності запасів
Підвищення ефективності використання основних засобів	6-12 місяців	інженер, керівник господарства	зростання продуктивності
Удосконалення управління дебіторською заборгованістю	3 місяці	бухгалтерія	прискорення надходження коштів
Впровадження системи фінансового планування	6 місяців	економічна служба	підвищення фінансової стабільності

Джерело: побудовано автором

У процесі реалізації запропонованих заходів можуть виникати окремі ризики, пов’язані з нестабільністю ринку, зростанням виробничих витрат та погіршенням платіжної дисципліни контрагентів. Оцінку основних ризиків наведено у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Оцінка ризиків впровадження заходів з удосконалення управління активами ФГ «Оберіг» Уманського району Черкаської області

Ризик	Ймовірність виникнення	Наслідки	Заходи мінімізації
Нестабільність ринку сільськогосподарської продукції	середня	зниження доходів	диверсифікація виробництва
Зростання цін на матеріальні ресурси	висока	збільшення витрат	оптимізація використання ресурсів
Затримка платежів контрагентів	середня	погіршення ліквідності	посилення контролю за розрахунками

Джерело: побудовано автором

Таким чином, комплексна реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність використання виробничих, матеріальних та фінансових ресурсів підприємства. Оптимізація структури активів, прискорення оборотності запасів до 1,05, підвищення рентабельності активів до 27 %, покращення показників ліквідності та приріст чистого прибутку на 714,9 тис. грн. сприятимуть зміцненню фінансової стійкості ФГ «Оберіг», підвищенню результативності його господарської діяльності та посиленню економічного потенціалу підприємства.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що ефективність діяльності ФГ «Оберіг» визначається рівнем управління сукупністю ресурсів підприємства – матеріальних, фінансових, трудових та виробничих.

Аналіз показав, що підприємство володіє достатнім ресурсним потенціалом, проте ефективність його використання є нерівномірною. Зокрема, в структурі активів значну частку займають оборотні активи, обсяг яких становить 17708,7 тис. грн., що свідчить про концентрацію фінансових ресурсів у запасах. При цьому оборотність активів становить 0,57, а оборотність запасів – 0,83, що вказує на уповільнення кругообігу ресурсів і недостатню ефективність їх використання.

Оцінка використання фінансових ресурсів показала, що обсяг грошових коштів підприємства становить 1945,6 тис. грн., при цьому загальні надходження – 20639,4 тис. грн., а витрати – 11754,3 тис. грн. Така ситуація свідчить про наявність потенціалу для підвищення ефективності управління грошовими потоками, зокрема шляхом їх планування та оптимізації.

Аналіз виробничих ресурсів показав, що ефективність використання основних засобів характеризується фондовіддачею на рівні 1,18 та фондомісткістю 0,84. Це свідчить про можливість підвищення результативності використання виробничого потенціалу шляхом модернізації техніки та підвищення рівня її завантаження.

Водночас використання трудових ресурсів підприємства безпосередньо впливає на ефективність використання активів. Підвищення продуктивності праці та вдосконалення організації виробничих процесів дозволяє зменшити витрати та підвищити віддачу від використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Узагальнення результатів дослідження підтверджує необхідність удосконалення системи управління активами підприємства на основі

комплексного підходу, який передбачає оптимізацію їх структури, підвищення ефективності використання та прискорення оборотності.

З метою підвищення ефективності управління активами ФГ «Оберіг» запропоновано комплекс взаємопов'язаних організаційно-економічних заходів, спрямованих на оптимізацію структури активів, удосконалення управління запасами, підвищення ефективності використання основних засобів, покращення управління грошовими потоками та дебіторською заборгованістю.

Обґрунтовано доцільність оптимізації структури активів підприємства шляхом забезпечення більш раціонального співвідношення між необоротними та оборотними активами. Запропоновані зміни сприятимуть зміцненню виробничого потенціалу господарства, підвищенню рівня технічної оснащеності та забезпеченню належного рівня фінансової стійкості підприємства.

У процесі дослідження встановлено, що одним із резервів підвищення ефективності використання оборотних активів є оптимізація обсягів запасів. Запропоновано скорочення запасів із 17708,7 тис. грн. до 16000 тис. грн., що дозволить вивільнити 1708,7 тис. грн. оборотних коштів, підвищити оборотність запасів з 0,83 до 1,05 та скоротити тривалість їх обороту на 89 днів. Реалізація зазначених заходів сприятиме прискоренню обігу оборотного капіталу та покращенню ліквідності підприємства.

Визначено, що підвищення ефективності використання основних засобів доцільно здійснювати шляхом модернізації техніки, удосконалення системи технічного обслуговування та оптимізації використання машинно-тракторного парку. Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити фондовіддачу до 1,30 та знизити фондомісткість до 0,77, що позитивно вплине на рівень продуктивності праці, собівартість продукції та фінансові результати діяльності підприємства.

Доведено, що вдосконалення системи управління оборотними активами сприятиме підвищенню оборотності активів з 0,57 до 0,65 та забезпечить більш

ефективне використання оборотного капіталу підприємства. Водночас покращення управління грошовими потоками шляхом упровадження системи фінансового планування дозволить підвищити обсяг грошових коштів до 2200 тис. грн та зміцнити платоспроможність господарства.

Обґрунтовано необхідність удосконалення управління дебіторською заборгованістю шляхом посилення контролю за розрахунками з контрагентами та скорочення строків погашення заборгованості. Реалізація зазначених заходів сприятиме прискоренню обігу коштів та підвищенню фінансової стійкості підприємства.

Прогнозні розрахунки підтверджують економічну доцільність запропонованих заходів. Очікується підвищення рентабельності активів до 26–28 %, збільшення чистого доходу підприємства на 1216,3 тис. грн. та приріст чистого прибутку на 714,9 тис. грн. Крім того, прогнозується покращення показників ліквідності, фінансової стійкості та ефективності використання майнових ресурсів підприємства.

Таким чином, реалізація запропонованого комплексу заходів щодо вдосконалення управління активами забезпечить підвищення ефективності використання виробничих, матеріальних та фінансових ресурсів ФГ «Оберіг», прискорення оборотності оборотних активів, зміцнення фінансової стійкості та формування передумов для стабільного розвитку підприємства в умовах сучасного аграрного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник**.** Київ: КНЕУ, 2017. 552 с.
2. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Ніка-Центр, 2018. 656 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2019. 912 с.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2018. 654 с.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790.
7. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник. Київ: КНЕУ, 2017. 528 с.
8. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 728 с.
9. Лігоненко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2018. 624 с.
10. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Атіка, 2019. 528 с.
11. Гриньова В. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Знання, 2019. 424 с.
12. Довбня С. Б. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 512 с.
13. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Основи менеджменту: підручник. Львів: Львівська політехніка, 2018. 296 с.
14. Осовська Г. В. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2018. 366 с.

15. Шегда А. В. Менеджмент: підручник. Київ: Знання, 2017. 645 с.

16. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018. 368 с.

17. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник. Київ: КНТЕУ, 2019. 420 с.

18. Білик М. Д., Павловська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2018. 478 с.

19. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2019. 360 с.

20. Коваленко О. В. Управління активами підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. *Економіка та держава.* 2022. № 5. С. 72-76.

21. Іваненко Н. В. Формування структури активів підприємства. *Економіка і організація управління.* 2021. № 3. С. 58-64.

22. Пархоменко В. М. Управління оборотними активами підприємства. *Фінанси України.* 2020. № 8. С. 95-103.

23. Гнатенко І. А. Теоретичні аспекти управління активами підприємства. *Економічний простір.* 2021. № 169. С. 45-50.

24. Мельник Л. Г. Формування та ефективне використання активів підприємства. *Вісник економічної науки України.* 2022. № 1. С. 112-118.

25. Кравченко М. С. Оптимізація структури активів підприємства. *Економіка АПК.* 2020. № 9. С. 87-93.

26. Шевченко О. О. Фінансові аспекти управління активами підприємства. *Фінанси України.* 2021. № 6. С. 101-108.

27. Бондаренко Н. М. Управління оборотними активами підприємства. *Економіка та управління підприємствами.* 2022. № 4. С. 67-73.

28. Петренко С. М. Ефективність використання активів підприємства. *Економічний аналіз.* 2021. № 2. С. 132-138.

29. Лисенко О. В. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2020. № 1. С. 144-150.

30. Романенко Ю. О. Управління активами підприємств аграрного сектору. *Економіка АПК.* 2021. № 7. С. 96-102.

31. Бондар І. В. Ефективність використання оборотних активів підприємства. *Фінансовий простір.* 2022. № 2. С. 58-63.

32. Ткаченко О. С. Формування активів підприємства в умовах ринкової економіки. *Економіка і регіон.* 2021. № 5. С. 89–95.

33. Кириченко О. А. Фінансові механізми управління активами підприємства. *Економіка та держава.* 2020. № 11. С. 63-69.

34. Назаренко І. М. Управління активами аграрних підприємств. *Економіка АПК.* 2022. № 3. С. 74-80.

35. Марченко Т. В. Управління оборотними активами підприємства. *Економічний форум.* 2021. № 2. С. 98-104.

36. Литвиненко С. П. Оцінка ефективності використання активів підприємства. *Економічний простір.* 2022. № 176. С. 55-60.

37. Федоренко В. Г. Управління ресурсним потенціалом підприємства. *Економіка України.* 2020. № 7. С. 45-52.

38. Сидоренко П. О. Оптимізація структури активів підприємства. *Вісник економічної науки України.* 2021. № 2. С. 121-127.

39. Ковальчук І. Л. Управління активами підприємства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство.* 2022. № 36. С. 1-7.

40. Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. Розвиток фермерських господарств в Україні: монографія. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2020. 320 с.

41. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Економіка та управління аграрними підприємствами: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2019. 364 с.

42. Кропивко М. Ф. Управління ресурсним потенціалом аграрних підприємств. *Економіка АПК.* 2021. № 10. С. 6-14.

43. Лупенко Ю. О. Ефективність діяльності фермерських господарств України. *Економіка АПК.* 2022. № 5. С. 18-26.

44. Шпикуляк О. Г. Управління розвитком фермерських господарств. *Економіка АПК.* 2020. № 12. С. 65-72.